

12.10.2020

Valtionhallinnon kehittämissosasto
Sonja Joutsenlahti-Wuoristo

Avoimen hallinnon työryhmän 6. kokous

Aika 24.8.2020 klo 9.00–11.00

Paikka Skype-kokous

Osallistujat Puheenjohtaja Katju Holkeri, finanssineuvos, valtiovarainministeriö
Jäsenet:
Johanna Nurmi, finanssineuvos, valtiovarainministeriö
Virpi Dufva, toiminnanjohtaja, Valli ry
Markku Mölläri, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö KAO
Heikki Talkkari, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö
Päivi Kurikka, erityisasiantuntija, Kuntaliitto
Ulla Tiililä, erityisasiantuntija, Kotus
Sami Demirbas, erityisasiantuntija, oikeusministeriö
Merja Niemelä, Kuntalaisvaikuttamisen koordinaattori, Oulu
Ilmari Nalbantoglu, jäsen, KANE
Liisa Tiainen, vastaava asiantuntija, VTKL
Jouni Tuomisto, puheenjohtaja, Open Knowledge Finland, OKF
Mika Honkanen, kehityspäällikkö, DVV
Ari Tammi, erityissuunnittelija, Helsingin kaupunki
Miia Kirsi, saavutettavuusasiantuntija, Celia
Henna Kara, suunnittelija, Selkokeskus
Onni Pekonen, erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö
Seija Korhonen, järjestelmäasiantuntija, valtiovarainministeriö
Pauliina Pussinen, erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö
Sihteeri: Sonja Joutsenlahti-Wuoristo, assistentti, valtiovarainministeriö

1. Kesäkuulumiset lyhyesti

Kokous avattiin klo 9.00. Kokouksen pääasiana on käydä läpi avoimen hallinnon strategiaa.

Alla työryhmän jäsenten kuulumisia:

- Avoimuusrekisteri on edennyt suunnitellusti. Parlamentaarinen ohjausryhmä siunasi sen mihin oli lähdetty työryhmän kanssa. Tänä syksynä tarkistetaan muun muassa soveltamisalaa ja rekisteritietoja.
- EU on viemässä avointa dataa eteenpäin. PSI- direktiivin toimeenpanossa on isoja asioita joita pitää toimeenpanna.

- Selkokeskuksen sivuille on kerätty koronätiedotuksen linkit ja varmistettu, että ne ovat ajan tasalla. Selkokieltä viestintään -seminaari oli 12.8., tallenne edelleen katsottavissa. Linkit: seminaarin [ohjelma](#) ja [tallenne](#).
- Olympiakomiteassa on lomautukset menossa.
- Oulussa järjestetään etäfasilitoinnin koulutuksia henkilöstölle. Syksyllä on lausuntokierros avoimen hallinnon suunnitelmasta.
- Kuntademokratiapäivä on 20.10. Kuntaliitossa on käynnistetty Itä-Suomen yliopiston ja maaseudun sivistysliiton kanssa hanketta, joka sai rahoitusta maa- ja metsätalousministeriössä.
- Etätyöt jatkuvat monessa organisaatiossa.
- Helsingissä kaupunkilaisten neuvontapaikat menivät keväällä kerralla kiinni. Digituki on työn alla ja kehitettiin etätuki-muoto. Näyttää siltä, että siitä on tulossa pysyvä tukimuoto. Helsinki-kanavan merkitys on ollut tärkeä, siellä on esitetty mm. pormestarin infot. Kaikesta viestitettiin avoimesti omalla kanavalla. Kaupunkiin on valittu uusi strategiajohtaja ja kiinnostavaa on kuulla mitä hänellä on sanottavaa avoimesta hallinosta.
- Virpi Dufva on mukana suunnittelemassa kansalaisjärjestöakatemiapäivää 1.10.
- Vanhustyön keskusliitossa on opeteltu, miten saadaan asiat hoitumaan ja viestittään asioita, kun ei voida tavata kasvotusten. Seuraavaksi on vanhusten viikko lokakuun alussa. Hybridi-malleja tilanteesta riippuen käytetään. SeniorSurf päivä vietetään kahdeksatta kertaa. Epidemian vaikutuksesta syntyi uusi toiminto Vahvike-linja. Sinne voi soittaa saadakseen elämäään virikettä ja keskustelukumppania. Yli 70-vuotialle. Löytyy vanhustyön keskustyön sivuilla.
- Julkisen hallinnon strategiaan pyrkimys saada ymmärrettävästä kielestä sisältöä. Vuoden selväsanaisen kilpailuun pyydetään ilmoittamaan hyviä ehdokkaita.
- Celialla on johtaja jäämässä eläkkeelle. Minna von Zansen aloittaa 1.9. Viraston rooli ja saavutettavuus ovat keskiössä. Pohjoismainen yhteistyö saavutettavuuden edistämiseen.
- Tiedonhallinnon yhteistyörakenteisiin on saatu nimeämisiä. Alueellisille koordinaatioille menossa haku. Digitaitokartoitusta tehtiin viime keväänä. Miten alueelliset digitaidot eri puolilla Suomea näyttäytyvät. Tarvittaessa voidaan ottaa digitaitokartoitus myös tässä ryhmässä esittelyyn, kun tulokset ovat julkaistavissa.
- Avoimen hallinnon sivujen saavutettavuus nyt työn alla. Kunta- ja aluehallinto-osaston valmisteleva [lausuntopyyntö](#) hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi on lausunnoilla. EU-neuvostossa epidemian hoitoon liittyvää raportointia on ollut paljon.
- Kansalaisjärjestöjen toimintavaikutuksien arviointi (OECD) on käynnissä.

- OECD-arviointi ja luottamusarviointi on työllistänyt.
- Kansalaisjärjestöakatemiapäivää on valmisteltu
- [OECD innovaatiotyöhön](#) liittyen voi ilmoittaa hyviä juttuja. Muun muassa Helsingin kaupungilta on tulossa.

2. Avoimen hallinnon strategia

Avoimen hallinnon strategia on toimenpiteenä neljännessä avoimen hallinnon toimintaohjelmassa. Myös OECD:n suositukseksi on tehdä avoimen hallinnon strategia. Strategian aikaperspektiivi on kymmenen vuotta.

Pohja-aineistoina strategiaan ovat kevään avoimen hallinnon ja julkisen johtamisen aluekierrostilaisuudet sekä aluekierroksen kansalaisjärjestöjen kanssa pidetyt keskustelut. Avoimen hallinnon strategian aikataulu muuttui, koska avoimen hallinnon aluekierroksen tilaisuuksia jouduttiin siirtämään.

Tulevat avoimen hallinnon ja julkisen johtamisen aluekierrostilaisuuksien dialogikeskustelut vaikuttavat strategiaan. Syksyn aluekierroksella osallistujat voivat suoraan kommentoida strategiaa. Avoin kommentointikierron strategiasta on syys-lokakuussa.

Myös syksyn avoimen hallinnon kyselystä saadaan aineistoa strategiaan. OECD:ltä on tulossa laaja kysely avoimesta hallinnosta ja siihen saadaan aineistoa avoimen hallinnon kyselystä.

Strategiassa on neljä painopistettä ja niiden alla on konkreettisia tavoitteita. Myöhemmässä vaiheessa mietitään mittareita ja seurantaa. Nyt keskustelussa on visio, painopisteet ja tavoitteet. Avoin hallinto ja luottamus on voimavara, josta pitää huolehtia.

Strategiaa kommentoitaessa tuotiin esiin, että on toimijoita, jotka ymmärtävät avoimuuden merkitystä, mutta on myös toimijoita, jotka kokevat avoimuuden uhkana. Ääripäät menevät kauemmaksi toisistaan. Avoimuus on julkisen hallinnon työkalu kehittää omaa toimintaansa ja työtapoja. Esimerkkinä Helsingin kaupunki, jossa avoimuus oli kaupungille itselleen hyödyksi. Avoimuuden vahvuuksia ja mahdollisuuksia ei aina ymmärretä hallinnolle.

Luottamuksen ja avoimuuden suhteesta sanottiin, että sanajärjestys voisi olla toisin päin. Avoin hallinto synnyttää luottamusta ja ymmärrystä ja turvallisuutta. Aikaperspektiivi on nyt ja tulevaisuudessa.

Loppukädessä kansalainen hyötyy avoimuudesta. Avoin hallinto luo yksittäiselle kasalaisella luottamusta, ymmärrystä ja turvallisuutta ja tulevaisuuden uskon.

Kommentoitiin, että hyvä että kieli ja eettisyys on kytketty yhteen. Hyvä, että heikompien asema on mainittu ääneen. Tuotiin esille pitäisikö vielä lisätä tai jotenkin korvata näkökulma, että avoin hallinto tehostaa julkisen hallinnon toimintaa. Sekä tehostaa että parantaa sen sisäistä toimivuutta.

Luottamuksesta ja avoimuudesta näkökulma mitä voisi miettiä vielä, että mitä kun yhteiskunnassa on sellainen taho joka ei luota hallintoon. Miten silloin toimitaan, kun on lähtökohtaisesti konfliktitilanne? Sen tunnustamisen huomioiminen. Paperissa on kovin optimistinen tunnelma. On tilanteita, joissa osa toimijoista vastustaa avoimuutta. Onko avoimella hallinnolla siihen jotain tarjottavaa?

Taloudellinen näkökulman huomioiminen, avoimuus on iso tehokkuustekijä hallinnon toiminnalle. Virkamiehet saattavat haluta kontrolloida keskustelua jota faktoilla käydään ja tämä saattaa olla hidasteena tai esteenä avoimuudelle.

Yhteistyö toimii parhaiten avoimessa datassa sopimusten kautta kuntapuolella. suurta potentiaalia on nimenomaan yhteistyön lisäämisessä ja kumppanuuden lisäämisessä.

Epävarmuuksien ja virheiden puhuminen avoimesti hallinnossa. EU-neuvostossa Ranska ja Britannia nousivat vastustamaan, ettei halua avoimesti kertoa hallintonsa virheistä. Kestääkö hallinto virheiden avaamisen?

Resilienssin toittaminen. Avoimuuteen suhtaudutaan lähtökohtaisesti avoimesti hallinnossa ja ministeriöissä. Avoimuus lisää yhteiskunnan resilienssiä.

Hyötynäkökulma voisi toimia, avoimuuden merkitys julkishallinnon organisaatiolle itselleenkin! Avoimuus synnyttää luottamusta.

Tuotiin esille, että jotkut viranomaiset ja asiantuntijat mielellään kontrolloisivat keskustelua. Tämä on tavallaan ymmärrettävää, koska asiantuntijakeskustelu on keskimäärin laadukkaampaa kuin kansalaiskeskustelu. Mutta siinä unohtuu se, että uudet tärkeät oivallukset usein tulevat yllättävästä suunnasta. Resilienssi on tärkeä ajatus ja hyvä perustelu avoimuudelle. Kaikki eivät jaa samoja premissejä: resilienssi järjestelmä toimii sellaisessakin tilanteessa.

Hallinto toimii eettisesti oikein käyttämällä viestinnässään selkeää ja ymmärrettävää kieltä.

Vuoropuhelu korostui kevään dialogeissa. Luottamus eri toimijoiden kesken. Hallinto lisää vuoropuhelua muiden toimijoiden kesken. Hallinto on avoin aloitteille.

Poikkeusaikojen dialogeissa vahvistui huoli heikoimmassa asemassa olevassa ihmisistä.

Suomen tärkeää olla aktiivinen kansainvälisessä yhteistyössä.

Strategia on tiivis ja napakka, mikä on hyvä asia. Kieli on ymmärrettävää ja selkeää. Vielä hyvä miettiä miten kieli kestää aikaa. Ovatko termit vain tässä ajassa? Pitäisikö moninaisuus olla jotenkin esillä.

Viestintää olisi hyvä korostaa vielä jossain kohtaa näistä neljästä. Hyvää luotettavaa viestintää.

Onko tarpeen tuoda asiallisuutta esille, josta puhutaan hallintolaissa?

Pitäisikö tuoda esille, että tehdään, ei vaan tapahdu. Digisyrjäytymisen riski. Hyvä tulkita tämä kohta myös ongelmien ymmärtämisenä.

Keskusteltiin painopisteestä numero 2: "Avoin hallinto edistää kaikkien oikeutta ymmärtää ja tulla ymmärretyksi". Todettiin, että on haluttu nostaa esille mikä on tullut esille poikkeusaikojen dialogeissa. Selkokieli haluttu nostaa esille vielä erityisesti.

Kieliasioissa ei usein ymmärretä riittävästi, että muutos ei ole yksilöiden varassa. Niihin liittyy paljon arkisia käytäntöjä. Monesti ajatellaan, että kieli on yksilöpsykologinen asia.

Painopisteeseen kaksi voisi laittaa yhden kohdan lisää: "Lisätään suunnitelmallisesti selkeän ja ymmärrettävän virkakielen käyttöä ja osaamista kaikessa julkishallinnossa."

Strategian mittareihin voisi laittaa, että tietty prosenttia julkishallinnon työntekijöistä on suorittanut E-oppivassa Hyvä virkakieli -kurssin. Lisäksi tietty prosentti on suorittanut koko hyvän virkakielen kurssikokonaisuuden.

Hienoa, että tähän on nostettu selkokieli. Tärkeää on myös se, että sillä viestimiseen tarvitaan osaamista ja suunnitelmallisuutta, sillä tilanteet voivat tulla nopeasti ja silloin paras on, että osaamista on aina talon sisällä.

Yhdenvertaisuus voisi näkyä käsitteenä ainakin tekstiosassa, erityisen haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät.

Tämä on hyvä, konkreettinen ja realistinen. Haastetta on selkeyttämässä, koronatiedotus hyvä esimerkki! Viestintä ei ole helppoa!

Sanastotyö on olennaisen tärkeää tällaisessa tilanteessa. Tieteen termipankki on yksi yritys selkeyttää sanastoa.

Yhdenvertaisuus voisi näkyä käsitteenä ainakin tekstiosassa, erityisen haavoittuvassa asemassa olevat ryhmät.

Keskusteltiin painopisteestä numero 3: *"Hyvä johtaminen varmistaa kaikkien mahdollisuuden osallisuuteen"*. Otsikko on sisällöltään hyvä, mutta muotoilultaan kaipaisi muutosta. Saisiko mukaan koko porukan ei vain johtajat. Voisiko siinä nostaa organisaatiokulttuurin esille? Voisiko olla kannustava tai tukea antava. Tämän tulisi olla johtamiskoulutuksessa mukana.

Painopiste numero 4: *"Suomi on avoimen hallinnon aktiivinen edistäjä kansainvälisesti"*. Miten se toimisi dynaamisemmalla muotoilulla: Suomi edistää. Hyvä, että mukana on myös määritelmä ja strategian aseman julkituomista

3. Poikkeusaikojen dialogit ja niiden jatko syksyllä 2020

Syyskaudella keskusteluja on kerran kuukaudessa. Jos työryhmän jäsenillä on mahdollisuus järjestää tai osallistua dialogeihin niin se olisi hyvä.

Dialogien yhteenvetoja on käytetty hyväksi koronan jälkihoidossa ja avoimen hallinnon strategiassa sekä jaettu johdolle ja kunnille.

4. Avoimen hallinnon aluekierros (Mikkeli, Kuopio, Jyväskylä, Oulu, Rovaniemi, Helsinki ja ruotsinkielinen tilaisuus)

Yhteensä seitsemän tilaisuutta. Aluekierroksen tilaisuudet järjestetään tässä tilanteessa kokonaan virtuaalisena. Helsingin tilaisuus on hybriditilaisuus, jossa on mahdollisuus osallistua myös paikan päällä

Kaksi keskustelutilaisuutta on kansalaisjärjestöille, jotka järjestetään verkkotilaisuuksina. Yksi Keski-Suomelle ja yksi Pohjois-Suomelle.

Tuotiin esille, että kutsujen saatteessa on hyvä olla, että tilaisuuksien osallistujilla on mahdollisuus vaikuttaa strategiaan.

5. Kansalaisjärjestöjen toimintamahdollisuuksien arviointi – tilannekatsaus

OECD:lle on lähetetty taustamateriaalia. Hallinnolle on sovittu noin 50 haastattelua. OECD ottaa itse yhteyttä kansalaisjärjestöihin. Syyskuun alkuun asti on aikaa.

Valintaprosessi kansalaispaneelistä on käynnissä.

6. Syksyn muut tilaisuudet

Kansalaisjärjestöakatemia järjestetään 1.10. verkkotapahtumana. Suoratoistetaan valtiovarainministeriön seminaarisali Pajasta. Aamupäivällä on seminaariosuus ja iltapäivällä on pienimuotoisia dialogeja. Työryhmälle pitää laittaa kutsu. Keväällä järjestetään toinen tilaisuus, jossa on mahdollisuus tavata kasvokkain.

Selkeän kielen päivään kaivattaisiin ehdokkaita palkinnon saajaksi. Voi ehdottaa toimintaa ja yksiköitä. Ennen kaikkea hyviä käytäntöjä etsitään.

Demokratiapäivä järjestetään 20.10. Tapahtuma siirtyy pidettäväksi verkkoseminaarina. Päivän teema on demokratia ja kestävä kehitys. Aamupäivällä on puheenvuoroja ja iltapäivällä on dialogeja.

Liitteet / Bilagor	Avoimen hallinnon strategian luonnos
Jakelu / Sändlista	Avoimen hallinnon työryhmä
Tiedoksi / För kännedom	Valtioneuvoston hankeikkuna